

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

18 noiembrie 2020 *

[Text îndreptat prin Ordonanța din 13 ianuarie 2021]

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă și comercială – Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 – Contract de transport aerian – Clauză atributivă de competență contractată de pasagerul care are calitatea de consumator – Creanța acestui pasager față de compania aeriană – Cesiunea acestei creanțe unei societăți de recuperare a creanțelor – Opozabilitatea clauzei atributive de competență de către compania aeriană față de societatea cesionară a creanței respectivului pasager – Directiva 93/13/CEE”

În cauza C-519/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (Tribunalul Regional din Varșovia, Secția XXIII Comercială de Apel, Polonia), prin decizia din 13 iunie 2019, primită de Curte la 9 iulie 2019, în procedura

Ryanair DAC

împotriva

DelayFix, fostă Passenger Rights sp. z o.o.,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, domnul L. Bay Larsen, doamna C. Toader (raportoare) și domnii M. Safjan și N. Jääskinen, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Ryanair DAC, de A. Kasnowska, avocat, și M. Józwiak, radca prawny;
- pentru DelayFix, fostă Passenger Rights sp. z o.o., de M. Misiaszek, K. Żbikowska și I. Wieczorek, адвокати;

* Limba de procedură: polona.

- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;
- [astfel cum a fost îndreptat prin Ordonanța din 13 ianuarie 2021] pentru Comisia Europeană, de M. Heller, A. Szmytkowska și N. Ruiz García, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1), precum și a Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Passenger Rights sp. z o.o, devenită DelayFix, cu sediul în Varșovia (Polonia), societate specializată în recuperarea creanțelor și căreia un pasager aerian i-a cedat drepturile, pe de o parte, și compania aeriană Ryanair DAC, cu sediul în Dublin (Irlanda), pe de altă parte, în legătură cu plata unei sume de 250 de euro cu titlu de compensație pentru anularea unui zbor, în temeiul Regulamentului (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (JO 2004, L 46, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 12, p. 218).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 93/13

- 3 Potrivit articolului 1 alineatul (1) din Directiva 93/13, scopul acesteia este de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind clauzele abuzive în contractele încheiate între un vânzător sau furnizor [a se citi „profesionist”] și un consumator.
- 4 Articolul 2 din această directivă prevede:

„În sensul prezentei directive:

[...]

- (b) «consumator» înseamnă orice persoană fizică ce, în cadrul contractelor reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri care se află în afara activității sale comerciale, antreprenoriale sau profesionale;

[...]”

5 Articolul 3 din directiva menționată prevede:

„(1) O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.

(2) Se consideră întotdeauna că o clauză nu s-a negociat individual atunci când a fost redactată în prealabil, iar, din acest motiv, consumatorul nu a avut posibilitatea de a influența conținutul clauzei, în special în cazul unui contract de adeziune.

Faptul că anumite aspecte ale unei clauze sau o anumită clauză au fost negociate individual nu exclude aplicarea prezentului articol pentru restul contractului, în cazul în care o evaluare globală a acestuia indică faptul că este, cu toate acestea, un contract de adeziune.

În cazul în care orice vânzător sau furnizor [a se citi «profesionist»] pretinde că s-a negociat individual o clauză standard, acestuia îi revine sarcina probei.

(3) Anexa conține o listă orientativă și neexhaustivă a clauzelor care pot fi considerate abuzive.”

6 Articolul 4 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„[...] caracterul abuziv al unei clauze contractuale se apreciază luând în considerare natura bunurilor sau a serviciilor pentru care s-a încheiat contractul și raportându-se, în momentul încheierii contractului, la toate circumstanțele care însoțesc încheierea contractului și la toate clauzele contractului sau ale unui alt contract de care acesta depinde.”

7 Potrivit articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

8 Punctul 1 litera (q) din anexa la directiva menționată vizează „[c]lauzele care au ca obiect sau ca efect [...] excluderea sau obstrucționarea dreptului consumatorului de a introduce acțiuni în justiție sau de a exercita orice altă cale de atac [...]”.

Regulamentul nr. 1215/2012

9 Capitolul II din Regulamentul nr. 1215/2012, intitulat „Competența”, cuprinde 10 secțiuni. Secțiunea 1, intitulată „Dispoziții generale”, include articolul 4 din acest regulament, care prevede la alineatul (1):

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor respectivului stat membru.”

10 Secțiunea 2 din acest capitol II, intitulată „Competențe speciale”, cuprinde articolul 7 din regulamentul menționat, care prevede:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

1. (a) în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul de executare a obligației în cauză;

(b) în sensul aplicării prezentei dispoziții și în absența vreunei convenții contrare, locul de executare a obligației în cauză este:

[...]

– în cazul prestării de servicii, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile;

[...]”

11 Secțiunea 4 din capitolul II menționat, intitulată „Competența în materia contractelor încheiate de consumatori”, cuprinde articolul 17 din același regulament, care prevede:

„[...]”

(3) Prezenta secțiune nu se aplică în cazul contractelor de transport altele decât cele care, pentru un preț forfetar, oferă o combinație între călătorie și cazare.”

12 Potrivit articolului 25 din Regulamentul nr. 1215/2012, care figurează în secțiunea 7 din același capitol II, intitulată „Prorogarea de competență”:

„(1) Dacă prin convenția părților, indiferent de domiciliul acestora, competența de soluționare a litigiului care a survenit sau poate surveni în legătură cu un raport juridic determinat revine instanței sau instanțelor dintr-un stat membru, competența revine acelei instanțe sau instanțelor respective, cu excepția cazului în care convenția este nulă și neavenită în privința condițiilor de fond în temeiul legislației statului membru respectiv. Această competență este exclusivă, cu excepția unei convenții contrare a părților. Convenția atributivă de competență se încheie:

(a) în scris sau verbal cu confirmare scrisă;

(b) într-o formă conformă cu obiceiurile statornicite între părți; sau

(c) în comerțul internațional, într-o formă conformă cu uzanța cu care părțile sunt sau ar trebui să fie la curent și care, în cadrul acestui tip de comerț, este cunoscută pe larg și respectată cu regularitate de către părțile la contractele de tipul pe care îl implică domeniul comercial respectiv.

[...]”

Dreptul polonez

13 Potrivit articolului 509 din Kodeks cywilny (Codul civil), în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal:

„§ 1. Un creditor poate, fără consimțământul debitorului, să ceseze creanța unui terț (cesiune de creanță), cu excepția cazului în care legea, contractul sau natura obligației se opun acesteia.

§ 2. Cesiunea de creanță cuprinde cesiunea tuturor drepturilor aferente acesteia, în special dreptul la dobânzi de întârziere.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 14 Passenger Rights, societate specializată în recuperarea creanțelor pasagerilor aerieni, devenită DelayFix, a solicitat Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Tribunalul Districtual pentru capitala Varșovia din Varșovia, Polonia) obligarea companiei aeriene Ryanair, în temeiul Regulamentului nr. 261/2004, la plata unei sume de 250 de euro cu titlu de compensație pentru anularea unui zbor între Milano (Italia) și Varșovia, al cărei pasager i-a cedat creanța sa față de această companie aeriană.
- 15 Ryanair a invocat o excepție de necompetență a instanțelor poloneze, pentru motivul că clauza 2.4 din condițiile sale generale de transport, contractate de pasagerul respectiv la momentul cumpărării biletului său online, stipulează o competență în favoarea instanțelor irlandeze. Potrivit Ryanair, DelayFix, în calitate de cesionar al creanței pasagerului respectiv, ar fi ținută de această clauză.
- 16 Prin ordonanța din 15 februarie 2019, Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Tribunalul Districtual pentru capitala Varșovia din Varșovia) a respins această excepție de necompetență, considerând că, pe de o parte, clauza atributivă de competență care figurează în contractul de transport încheiat între același pasager și compania aeriană era abuzivă, în sensul Directivei 93/13, și, pe de altă parte, că DelayFix, în calitate de cesionar al creanței acestuia după anularea zborului, nu poate fi ținută de o astfel de clauză.
- 17 Ryanair a formulat apel împotriva acestei ordonanțe la instanța de trimitere. Pârâta a arătat că, întrucât DelayFix nu este consumator, aceasta nu poate beneficia de protecția jurisdicțională prevăzută pentru contractele încheiate cu consumatorii.
- 18 Instanța de trimitere precizează că, potrivit dispozițiilor naționale și în stadiul actual al jurisprudenței Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia), caracterul abuziv al unei clauze contractuale ar putea fi constatat în cadrul examinării unei acțiuni în plată introduse împotriva unui debitor de un profesionist care a dobândit creanța unui consumator.
- 19 Totuși, în primul rând, această instanță solicită să se stabilească dacă, în raport cu articolul 3 alineatul (1) și cu articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, cesionarul creanței unui consumator poate fi de asemenea considerat consumator. Mai precis, aceasta are îndoieli cu privire la aspectul dacă cesiunea de către consumator a creanței sale către un profesionist are ca efect subrogarea acestuia din urmă în drepturile sale, permițându-i să se prevaleze de regimul favorabil al Uniunii în materie de protecție a consumatorilor care decurge în special din această directivă.
- 20 În al doilea rând, întrebările instanței de trimitere privesc jurisprudența Curții referitoare la aplicarea Regulamentului nr. 1215/2012 în ceea ce privește regimul juridic al clauzelor atributive de competență, prevăzut la articolul 25 din acest regulament, precum și în ceea ce privește regimul special prevăzut în secțiunea 4 din capitolul II din regulamentul menționat, referitoare la „competența în materia contractelor încheiate de consumatori”, și în special noțiunea de „consumator” care figurează în această secțiune.
- 21 Referitor, pe de o parte, la clauzele vizate la articolul 25 din Regulamentul nr. 1215/2012, această instanță subliniază că din Hotărârea din 7 februarie 2013, Refcomp (C-543/10, EU:C:2013:62), rezultă că acest tip de clauză inserată într-un contract nu poate, în principiu, să își producă efectele decât în raporturile dintre părțile care și-au dat acordul la încheierea acestui contract. Astfel, o asemenea clauză ar rezulta dintr-un acord între părți și, pentru a putea fi opozabilă unui terț, ar fi necesar, în principiu, ca acesta să își fi dat consimțământul în acest scop.
- 22 Pe de altă parte, în ceea ce privește noțiunea de „consumator” în sensul secțiunii 4 din capitolul II din Regulamentul nr. 1215/2012, instanța menționată subliniază că, întrucât regimul special instituit la articolul 17 și următoarele din acest regulament este inspirat de scopul protejării consumatorului ca parte contractantă considerată defavorizată din punct de vedere economic și mai puțin experimentată

din punct de vedere juridic decât cocontractantul său, consumatorul nu este protejat decât în măsura în care este el însuși reclamant sau pârât într-o procedură. Prin urmare, în cazul în care solicitantul nu este el însuși parte la contractul de consum în discuție, el nu poate beneficia de forul consumatorului. Având în vedere jurisprudența Curții, aceeași instanță solicită să se stabilească dacă, pentru a stabili competența instanței și validitatea unei clauze atributive de competență, trebuie să se ia în considerare natura „inițială” a obligației sau dacă profesionistul cesionar al creanței în cauză poate contesta această clauză ca urmare a caracterului său abuziv în temeiul regimului de protecție a consumatorilor prevăzut în special de Directiva 93/13.

- 23 În aceste condiții, Sąd Okręgowy w Warszawie, XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (Tribunalul Regional din Varșovia, Secția XXIII Comercială de Apel, Polonia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 2 litera (b), articolul 3 alineatele (1) și (2) și articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13[...] și articolul 25 din Regulamentul [nr. 1215/2012] trebuie interpretate, în contextul examinării validității unei convenții atributive de competență, în sensul că lipsa unei negocieri individuale a clauzelor contractuale și caracterul abuziv al clauzelor contractuale rezultate dintr-o convenție atributivă de competență pot fi invocate și de cesionarul final al unei creanțe cesionate de un consumator, care nu are însă el însuși calitatea de consumator?”

Cu privire la cererea Ryanair de deschidere a fazei orale a procedurii

- 24 Prin cererea din 4 noiembrie 2020, primită la grefa Curții la aceeași dată, Ryanair a solicitat, în temeiul articolului 83 din Regulamentul de procedură al Curții, deschiderea fazei orale a procedurii, arătând că împrejurările vizate de decizia de trimitere nu ar fi fost explicate suficient, că este necesară o dezbatere aprofundată și că soluționarea prezentei cauze ar putea avea o influență decisivă asupra interpretării prevederilor relevante de drept al Uniunii.
- 25 Este important de amintit că, în conformitate cu această reglementare, Curtea poate, din oficiu sau la propunerea avocatului general, sau la cererea părților, să dispună deschiderea sau redeschiderea procedurii orale, în special dacă nu este suficient de lămurită sau dacă cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților.
- 26 În speță, condițiile stabilite prin dispoziția menționată nu sunt îndeplinite.
- 27 Astfel, instanța de trimitere a expus într-o măsură suficientă împrejurările de fapt, precum și cadrul reglementar național. De asemenea, faza scrisă a procedurii în fața Curții a permis deja părților să își exprime pozițiile. Pe de altă parte, cererea de decizie preliminară nu necesită nicidecum să fie soluționată pe baza unor argumente care nu au fost puse în discuția părților.
- 28 În consecință, se impune, după ascultarea avocatului general, să se respingă cererea Ryanair de deschidere a fazei orale a procedurii.

Cu privire la întrebarea preliminară

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

- 29 În faza scrisă a procedurii, Ryanair a arătat că a plătit suma solicitată aflată la originea diferendului cu care este sesizată instanța de trimitere. În consecință, cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare ar fi rămas fără obiect.

- 30 Întrebată în această privință de Curte, instanța menționată arată că cauza principală a fost conexată cu alte două cauze care implică părțile din litigiul principal și care au ca obiect cereri de despăgubire formulate tot în temeiul Regulamentului nr. 261/2004, astfel încât un litigiu este încă pendent în fața sa.
- 31 Atât din textul, cât și din economia articolului 267 TFUE rezultă că procedura preliminară presupune ca un litigiu să fie efectiv pendent în fața instanțelor naționale, acestea fiind chemate să pronunțe în cadrul său o decizie susceptibilă să ia în considerare decizia preliminară. Astfel, justificarea trimiterii preliminare nu este formularea unor opinii consultative cu privire la probleme generale sau ipotetice, ci nevoia inerentă soluționării efective a unui contencios (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 februarie 2014, Pohotovost', C-470/12, EU:C:2014:101, punctele 28 și 29, precum și jurisprudența citată).
- 32 În speță este necesar să se arate că cauza principală a fost conexată cu alte două cauze, cu privire la care nu s-a stabilit în fața Curții că cererile de despăgubire au fost soluționate, astfel încât trebuie să se considere că litigiul principal este încă pendent în fața instanței de trimitere.
- 33 În măsura în care procedura instituită la articolul 267 TFUE este un instrument de cooperare între Curte și instanțele naționale cu ajutorul căruia Curtea furnizează acestora din urmă elementele de interpretare a dreptului Uniunii care le sunt necesare pentru soluționarea litigiului asupra căruia urmează să se pronunțe, o astfel de mențiune a instanței de trimitere este, în principiu, obligatorie pentru Curte și, în principiu, nu poate fi repusă în discuție de părțile din litigiul principal (Hotărârea din 27 februarie 2014, Pohotovost', C 470/12, EU:C:2014:101, punctul 30 și jurisprudența citată)
- 34 În consecință, cererea de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la fond

- 35 Prin intermediul întrebării adresate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 25 din Regulamentul nr. 1215/2012, precum și articolul 2 litera (b), articolul 3 alineatele (1) și (2) și articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretate în sensul că, pentru a contesta competența unei instanțe de a soluționa o acțiune în despăgubire formulată în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 îndreptată împotriva unei companii aeriene, o clauză atributivă de competență inserată într-un contract de transport între un pasager și această companie aeriană poate fi opusă de aceasta din urmă unei societăți de recuperare căreia pasagerul i-a cesionat creanța sa.
- 36 Răspunsul la această întrebare implică stabilirea condițiilor în care o astfel de clauză atributivă de competență poate fi obligatorie pentru societatea de recuperare căreia pasagerul i-a cedat creanța sa.
- 37 Deși întrebările instanței de trimitere referitoare la clauza atributivă de competență în discuție în litigiul principal vizează atât Directiva 93/13, cât și Regulamentul nr. 1215/2012, regimul juridic al acestui tip de clauză fiind determinat de articolul 25 din regulamentul menționat, trebuie început cu examinarea întrebării adresate din perspectiva acestuia.
- 38 Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de clauză atributivă de competență trebuie interpretată drept o noțiune autonomă de drept al Uniunii și trebuie să se confere deplină aplicare principiului autonomiei de voință pe care este întemeiat articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 martie 1992, Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115, punctul 14, Hotărârea din 9 decembrie 2003, Gasser, C-116/02, EU:C:2003:657, punctul 51 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 7 februarie 2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, punctele 22 și 40, precum și jurisprudența citată).

- 39 Mai precis, împrejurarea că respectivul contract a fost încheiat online nu poate, în sine, să invalideze o astfel de clauză, sub rezerva respectării condițiilor, enunțate în jurisprudența Curții, referitoare în special la păstrarea textului în care este stipulată această clauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 mai 2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, punctul 40).
- 40 Pe de altă parte, articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 nu precizează, așadar, dacă o clauză atributivă de competență poate fi transmisă, dincolo de cercul părților la un contract, unui terț, parte la un contract ulterior și succesor, în tot sau în parte, în drepturile și obligațiile uneia dintre părțile la contractul inițial (Hotărârea din 7 februarie 2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, punctul 25, și Hotărârea din 20 aprilie 2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, punctul 23).
- 41 Astfel, instanța sesizată are obligația de a examina *in limine litis* dacă clauza atributivă de competență a constituit efectiv obiectul unui consimțământ între părți, care trebuie să fie exprimat în mod clar și precis, formele impuse la articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 având în această privință rolul de a asigura stabilirea efectivă a consimțământului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 februarie 2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, punctul 27 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 8 martie 2018, Saey Home & Garden, C-64/17, EU:C:2018:173, punctul 25 și jurisprudența citată).
- 42 În consecință, o clauză atributivă de competență inserată într-un contract nu poate, în principiu, să își producă efectele decât în raporturile dintre părțile care și-au dat acordul la încheierea acestui contract (Hotărârea din 7 februarie 2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, punctul 29, și Hotărârea din 28 iunie 2017, Leventis și Vafeias, C-436/16, EU:C:2017:497, punctul 35, precum și jurisprudența citată).
- 43 În speță, clauza atributivă de competență în discuție în litigiul principal nu este opusă unei părți la contractul în care figurează aceasta, ci unui terț față de acest contract.
- 44 Or, dacă nici Passenger Rights, nici DelayFix, care i-a succedat acesteia din urmă, nu au consimțit să fie obligate față de Ryanair printr-o clauză atributivă de competență, nici această companie aeriană nu a consimțit să fie obligată față de această societate de recuperare printr-o asemenea clauză.
- 45 Pe de altă parte, nici părțile la litigiul principal, nici instanța de trimitere nu menționează elemente sau indicii care să permită să se considere că părțile ar fi încheiat, sub una dintre formele prevăzute la articolul 25 alineatul (1) literele (b) și (c) din Regulamentul 1215/2012, o convenție atributivă de competență care să cuprindă o clauză de prorogare de competență precum cea în discuție în litigiul principal.
- 46 Prin urmare, din cele de mai sus rezultă că, pentru a contesta competența unei instanțe de a soluționa o acțiune în despăgubire formulată în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 îndreptată împotriva unei companii aeriene, o clauză atributivă de competență inserată în contractul de transport dintre un pasager și această companie aeriană nu poate, în principiu, să fie opusă de aceasta din urmă unei societăți de recuperare căreia pasagerul i-a cedat creanța sa.
- 47 Numai în cazul în care, în conformitate cu dreptul național aplicabil fondului, terțul ar fi succedat contractantului inițial în toate drepturile și obligațiile sale, o clauză atributivă de competență la care acest terț nu a consimțit ar putea totuși să îl oblige (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, punctul 65 și jurisprudența citată).
- 48 Întrebarea adresată de instanța de trimitere presupune de asemenea să se stabilească condițiile de validitate ale unei astfel de clauze.

- 49 Potrivit articolului 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012, competența revine instanțelor respective, cu excepția cazului în care convenția este nulă și neavenită în privința condițiilor de fond, „în temeiul legislației statului membru respectiv”. Legiuitorul Uniunii a introdus astfel norma potrivit căreia validitatea unei clauze atributive de competență se apreciază în temeiul legislației statului ale cărui instanțe sunt desemnate în această clauză.
- 50 În speță, dacă instanța de trimitere examinează validitatea clauzei atributive de competență, aceasta trebuie, așadar, să o facă din perspectiva legislației statului ale cărui instanțe sunt desemnate în această clauză, cu alte cuvinte, din perspectiva dreptului irlandez.
- 51 Pe de altă parte, revine instanței sesizate cu un litigiu precum litigiul principal sarcina de a aplica legislația statului ale cărui instanțe sunt desemnate în clauza menționată, interpretând această legislație în conformitate cu dreptul Uniunii și în special cu Directiva 93/13 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 aprilie 2016, Radlinger și Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, punctul 79, precum și Hotărârea din 17 mai 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, punctul 41).
- 52 În această privință, în primul rând, trebuie subliniat că, în ceea ce privește relațiile dintre Directiva 93/13 și drepturile pasagerilor aerieni precum cele rezultate din Regulamentul nr. 261/2004, Curtea a statuat că Directiva 93/13 constituie o reglementare generală de protecție a consumatorilor care are vocația de a se aplica în toate sectoarele de activitate economică, inclusiv în cel al transportului aerian (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 iulie 2017, Air Berlin, C-290/16, EU:C:2017:523, punctul 44 și jurisprudența citată).
- 53 În al doilea rând, trebuie să se arate că, în împrejurări similare celor din litigiul principal, respectiv în cazul cesiunii de creanțe către o societate de recuperare, Curtea a statuat, în ceea ce privește Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO 2008, L 133, p. 66), că faptul că litigiile în discuție în aceste cauze opun numai profesioniști nu împiedică aplicarea unui instrument care intră sub incidența reglementării Uniunii privind protecția consumatorilor, în măsura în care domeniul de aplicare al acestei directive depinde nu de identitatea părților la litigiul în cauză, ci de calitatea părților la contract (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, punctul 20).
- 54 Este necesar să se transpună această jurisprudență în ceea ce privește aplicarea Directivei 93/13.
- 55 Astfel, potrivit articolului 1 alineatul (1) și articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13, aceasta din urmă se aplică clauzelor care figurează în contracte încheiate între un profesionist și un consumator care nu au făcut obiectul unei negocieri individuale [Hotărârea din 7 noiembrie 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 și C-483/18, EU:C:2019:930, punctul 51 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 10 septembrie 2020, A (Subînchirierea unei locuințe sociale), C-738/19, EU:C:2020:687, punctul 34].
- 56 În speță, contractul de transport pe care se întemeiază creanța invocată de DelayFix, a fost încheiat inițial între un profesionist, respectiv compania aeriană, și un pasager și nimic nu indică faptul că acesta din urmă și-ar fi cumpărat biletul de avion în alte scopuri decât cele private.
- 57 În al treilea rând, trebuie amintit că, în temeiul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13, o clauză se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.

- 58 În această privință, Curtea a statuat în mod repetat că o clauză atributivă de competență care este inserată într-un contract încheiat între un consumator și un profesionist fără să fi făcut obiectul unei negocieri individuale și care conferă o competență exclusivă instanței în a cărei rază teritorială se află sediul acestui profesionist trebuie considerată abuzivă, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13, în măsura în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din acest contract, în detrimentul consumatorului vizat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 iunie 2000, *Océano Grupo Editorial și Salvat Editores*, C-240/98-C-244/98, EU:C:2000:346, punctul 24, Hotărârea din 4 iunie 2009, *Pannon GSM*, C-243/08, EU:C:2009:350, punctul 40, precum și Hotărârea din 9 noiembrie 2010, *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, punctul 53).
- 59 Astfel, o asemenea clauză intră în categoria celor care au ca obiect sau ca efect excluderea sau obstrucționarea dreptului de a introduce acțiuni în justiție, categorie menționată la punctul 1 litera (q) din anexa la această directivă (Hotărârea din 27 iunie 2000, *Océano Grupo Editorial și Salvat Editores*, C-240/98-C-244/98, EU:C:2000:346, punctul 22, Hotărârea din 4 iunie 2009, *Pannon GSM*, C-243/08, EU:C:2009:350, punctul 41, precum și Hotărârea din 9 noiembrie 2010, *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, punctul 54).
- 60 În acest context, caracterul abuziv al unei clauze contractuale se apreciază ținând seama de natura serviciilor care fac obiectul contractului vizat și raportându-se la toate circumstanțele care însoțesc încheierea acestuia, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Directiva 93/13.
- 61 Astfel, revine instanței naționale sesizate cu un litigiu precum litigiul principal, în temeiul legislației statului ale cărui instanțe sunt desemnate într-o clauză atributivă de competență și interpretând această legislație în conformitate cu cerințele Directivei 93/13, sarcina de a stabili consecințele juridice ale eventualului caracter abuziv al unei astfel de clauze, dat fiind că din modul de redactare a articolului 6 alineatul (1) din această directivă rezultă că instanțele naționale sunt obligate să înlăture aplicarea unei clauze contractuale abuzive pentru ca aceasta să nu producă efecte obligatorii.
- 62 În sfârșit, este necesar să se sublinieze că, potrivit unei jurisprudențe constante, în temeiul articolului 7 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 1215/2012 și în ceea ce privește zborurile directe, atât locul de plecare, cât și locul de sosire a avionului trebuie considerate, în același mod, drept locuri de prestare principală a serviciilor care fac obiectul unui contract de transport aerian, conferind astfel autorului unei acțiuni în despăgubire introduse în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 opțiunea de a introduce acțiunea sa fie în fața instanței de la locul de plecare, fie a celei de la locul de sosire a avionului, astfel cum aceste locuri au fost convenite în contractul menționat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2009, *Rehder*, C-204/08, EU:C:2009:439, punctul 47, precum și Ordonanța din 13 februarie 2020, *flightright*, C-606/19, EU:C:2020:101, punctul 26).
- 63 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 25 din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că, pentru a contesta competența unei instanțe de a judeca o acțiune în despăgubire formulată în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 și îndreptată împotriva unei companii aeriene, o clauză atributivă de competență inserată într-un contract de transport încheiat între un pasager și această companie aeriană nu poate fi opusă de aceasta din urmă unei societăți de recuperare căreia pasagerul i-a cedat creanța sa, cu excepția cazului în care, potrivit legislației statului ale cărui instanțe sunt desemnate în această clauză, această societate de recuperare a succedat contractantului inițial în toate drepturile și obligațiile sale, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere. Dacă este cazul, o astfel de clauză, care este inserată fără a fi făcut obiectul unei negocieri individuale într-un contract încheiat între un consumator, respectiv pasagerul aerian, și un profesionist, respectiv compania aeriană menționată, și care conferă o competență exclusivă instanței în a cărei rază teritorială este situat sediul acesteia, trebuie considerată abuzivă în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 64 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 25 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că, pentru a contesta competența unei instanțe de a judeca o acțiune în despăgubire formulată în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 și îndreptată împotriva unei companii aeriene, o clauză atributivă de competență inserată într-un contract de transport încheiat între un pasager și această companie aeriană nu poate fi opusă de aceasta din urmă unei societăți de recuperare căreia pasagerul i-a cedat creanța sa, cu excepția cazului în care, potrivit legislației statului ale cărui instanțe sunt desemnate în această clauză, această societate de recuperare a succedat contractantului inițial în toate drepturile și obligațiile sale, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere. Dacă este cazul, o astfel de clauză, care este inserată fără a fi făcut obiectul unei negocieri individuale într-un contract încheiat între un consumator, respectiv pasagerul aerian, și un profesionist, respectiv compania aeriană menționată, și care conferă o competență exclusivă instanței în a cărei rază teritorială este situat sediul acesteia, trebuie considerată abuzivă în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13 a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii.

Semnături